

संप्रयोज्यसंयोगं कृत्वा कामकार इच्छातयैव करोतीति कामकारकरः बालः प्राकृतः क्रीडनकैः सारीप्रभृतिभिः ॥ ३७ ॥ नमात्रिति ईशोनदयालुः प्रत्युत नृशंस इत्यर्थः ॥ ३८ ॥ किंच ईशस्य दुष्टेषु पक्षपातः साधु
 पुचद्वेषो दृश्यतेऽतः सन्निद्य एवेत्याह आर्या नित्यादिभिः चितयाधनादिध्यानेन ॥ ३९ ॥ ४० ॥ धर्माभिर्शंकिनीति पाठे धर्मश्रद्धाशून्ये फलं यद्वादिना तृमिकिं अश्रुते अपितु नैवेत्यर्थः ॥ ४१ ॥ कर्मैति कृतं
 कर्मयदिकर्तारमेव गच्छति न त्वन्यतर्हि कारयितृत्वादीश्वरोपि पापेन लिप्येतैवेत्यर्थः ॥ ४२ ॥ अथेति कर्तारं कारयितारमीश्वरं ऐश्वर्यादेव कर्मन स्पृशति तर्हि तत्प्रयोज्या जीवा एव कर्मभिर्हताः तथाच ईश्वरो बला
 दीनान् नरके पातयतीत्यत्यंतं निश्चय एव स इति भावः ॥ ४३ ॥ इत्यारण्यके पर्वणि नैलकंठीये भारतभावदीपे त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३० ॥ ॥ ३१ ॥ ॥ ३२ ॥ एवं धर्मेश्वरयोराक्षेपे प्राप्ते प्रत्यक्षानुमानागमैस्तौ सम

संप्रयोज्यवियोज्यायं कामकारकरः प्रभुः ॥ क्रीडते भगवान्भूतैर्बालः क्रीडनकैरिव ॥ ३७ ॥ नमात् पितृवद्राजन्धाता भूतेषु वर्तते ॥ रोषादिव प्रवृत्तो यं यथाय
 मितरो जनः ॥ ३८ ॥ आर्यान्शीलवतो दृष्ट्वा ह्रीमतो वृत्तिकर्षितान् ॥ अनार्यान्सुखिनश्चैव विद्वलानि वचिंतया ॥ ३९ ॥ तवेमामापदं दृष्ट्वा समृद्धिं च सुयोधने ॥
 धातारंगर्हये पार्थविषमं यो नुपश्यति ॥ ४० ॥ आर्यशास्त्रातिगे कूरे लुब्धे धर्मापचायिनि ॥ धार्तराष्ट्रे श्रियं दत्त्वा धाता किं फलमश्रुते ॥ ४१ ॥ कर्म चेत्कृतमन्वेति
 कर्तारं नान्यमृच्छति ॥ कर्मणा तेन पापेन लिप्येते नूनमीश्वरः ॥ ४२ ॥ अथ कर्मकृतं पापं न चेत्कर्तारमृच्छति ॥ कारणं बलमेवेह जनान् शोचामि दुर्बलान् ॥ ४३ ॥
 इति श्रीमहाभारते आरण्यके पर्वणि अर्जुनाद्रौपदीवाक्ये त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३० ॥ ॥ ३१ ॥ ॥ ३२ ॥ युधिष्ठिर उवाच वल्गुचित्रपदं श्लक्ष्णं याज्ञ
 सेनित्वयावचः ॥ उक्तं तच्छ्रुतमस्माभिर्नास्ति क्यंतु प्रभाषसे ॥ १ ॥ नाहं कर्मफलान्वेषी राजपुत्रिचराम्युत ॥ ददामि देयमित्येव यजेयमव्यमित्युत ॥ २ ॥ अस्तु
 वात्र फलं मावाकर्तव्यं पुरुषेण यत् ॥ गृहे वा वसता कृण्वेयथा शक्तिकरो मितत् ॥ ३ ॥ धर्मचरामि सुश्रोणिन धर्मफलकारणात् ॥ आगमाननतिक्रम्य सतां वत्त
 मवेक्ष्य च ॥ ४ ॥

र्थयितुमध्याय आरभ्यते वल्गुचित्रेति वल्गुशोभनं श्लक्ष्णं सुकुमारं नास्ति क्यं वेदविद्विष्टं ॥ १ ॥ यदुक्तं त्वांचेद्व्यसनिनमित्यादिना धर्मस्य नैष्कल्ये त्वदभिभव
 वदामि जायमानो वै ब्राह्मणस्त्रिभिर्ऋणवाजायते ब्रह्मचर्येण ऋषिभ्यो यज्ञेन देवेभ्यः प्रजया पितृभ्य इति श्रुतेः ऋणवा ऋणवान् (अन्वृणः देयमृणे इति हि सूत्रं) ॥ २ ॥ यथा शक्तियत्कर्तव्यं तत्करोमीत्यन्व
 यः ॥ ३ ॥ धर्ममिति वेदवाक्यान् शिष्टाचाराच्च निष्काममेव धर्मचरामि अग्निहोत्रं जुहुयात्स्वर्गकाम इति स्वर्गादिफलश्रुतिस्तु धर्मं प्ररोचनार्थेति भावः ॥ ४ ॥